

The Development of Learning Model by Community Based Approach for Establishing both Vocational Interests and Skills on Local Careers for the Students of BAN-PANAENG WITTAYA SCHOOL¹

Disayuit Buajoom²

Ungsinun Intarakamhang³

Panee Boonprakob⁴

Supaporn Thanachanan⁴

Received: December 26, 2013

Accepted: January 20, 2014

Abstract

The purposes of this study were 1) to develop learning model on Substance Learning Group of Career and Technology under the community based approach 2) to study the results of the change in the interests and skills on the local careers under the community based approach 3) to develop learning model on Substance Learning Group of Career and Technology for BAN-PANAENG and BAN-PANAENG WITTAYA SCHOOL with 21 participants, including the principal, teachers, parents, school committees, the local wisemen, and 23 students, totaling 44 participants. The research process was divided into 2 phases. The first phase was to help all participants get themselves ready for the research. The second phase was to plan, implement and improve the self-interest in local careers and develop skills related to local careers for students. The data collection includes both collecting quantitative and qualitative data. Quantitative tools were questionnaires of interests, knowledge, and attitudes on Luk Kaew patterns of weaving and making weaving equipment careers, including a check-list observation forms for assessment for working skill in both careers. Qualitative methods were in-depth interviews and participation observation.

The research findings were as follow: 1) The result of curriculum development led to the local career curriculum which was weaving Luk Kaew pattern and making weaving equipment for 60 hours by learning from the local wisemen together with on the job training. The process of local curriculum development can be divided into 5 steps, which were (1) analyzing the problems and students expectation (2) determining the career in the local area (3) creating the local curriculums (4) reviewing the local curriculums (5) testing and improving the curriculum. 2) The result of the change in the interests and skills for local careers shows that (1) the interest level of students who learn to weave Luk Kaew pattern was higher than the determined standard and the interest level of students the determined standard. (2) The skill level for local career of students was considered to be good in both curriculums. 3) The learning model under the community based approach on career and technology for this study consisted of 7 steps which were (1) studying the potential of the community (2) encouraging and empowering both local people and school staff to develop curriculums together (3) studying the career development needs of students in local areas (4) creating the local curriculums (5) setting up learning activities focusing on the on-the-job training (6) conducting supplementary projects and (7) evaluating the results of actual learning.

Keywords: Community Based Approach, Vocational Interests, Vocational Skills, Local Careers, Learning Model

¹ Dissertation for the Philosophy Degree in Applied Behavioral Science Research. Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University.

² Graduate Student, Doctoral degree in Applied Behavioral Science Research, Srinakharinwirot University. e-mail: disayuit_b@hotmail.com. Tel. 089-022-1416

³ Associate Professor in Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

⁴ Independent Scholar

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างความสนใจและทักษะ ในอาชีพท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนบ้านพะเนงวิทยา¹

ดิษยุทธิ์ บัวจุม²

อังคินันท์ อินทรกำแหง³

พรรณี บุญประกอบ⁴

สุภาพร ธนะชานันท์⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) ศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 3) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีของบ้านพะเนงและโรงเรียนบ้านพะเนงวิทยา โดยมีผู้ร่วมวิจัย 21 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ประชาชนชาวบ้านและกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการพัฒนา 23 คน รวม 44 คน การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะแรกเป็นระยะเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ร่วมวิจัย และระยะที่สองเป็นระยะวางแผน นำแผนไปปฏิบัติ และปรับปรุงเพื่อให้เด็กมีความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่น การเก็บรวบรวมข้อมูลมีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่ แบบสอบถามความสนใจในอาชีพ แบบทดสอบความรู้ในอาชีพ แบบสอบถามเจตคติต่ออาชีพทอผ้าลายลูกแก้ว และอาชีพทำอุปกรณ์ทอผ้า และแบบสังเกตความชำนาญในการปฏิบัติงานทอผ้า และทำอุปกรณ์ทอผ้า ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบผลการวิจัยดังนี้ 1) ผลจากการพัฒนาได้หลักสูตรท้องถิ่นรายวิชาอาชีพทอผ้าลายลูกแก้วและทำอุปกรณ์ทอผ้า จำนวน 60 ชั่วโมงโดยเรียนรู้จากประชาชนชาวบ้านควบคู่การฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของนักเรียน (2) ร่วมตัดสินใจเลือกอาชีพในชุมชน (3) สร้างหลักสูตรท้องถิ่น (4) วิพากษ์หลักสูตรท้องถิ่นและ (5) ทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตร 2) ผลการเปลี่ยนแปลงความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นพบว่า (1) นักเรียนที่เรียนทอผ้าลายลูกแก้วมีความสนใจในอาชีพอยู่ในระดับสนใจมากและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนนักเรียนที่เรียนทำอุปกรณ์ทอผ้ามีความสนใจในอาชีพตามเกณฑ์ที่กำหนด (2) นักเรียนที่เรียนทอผ้าลายลูกแก้วและนักเรียนที่เรียนทำอุปกรณ์ทอผ้ามีทักษะในอาชีพท้องถิ่นอยู่ในระดับดี และ 3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐานประกอบด้วย 7 ขั้นตอนได้แก่ (1) ศึกษาศักยภาพของชุมชน (2) กระตุ้นบุคคลในชุมชนและบุคลากรในโรงเรียนตระหนัก และมีพลังอำนาจในการจัดการศึกษาร่วมกัน (3) ศึกษาความต้องการพัฒนาด้านอาชีพในท้องถิ่นของนักเรียน (4) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (5) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง (6) จัดโครงการเสริมการเรียนรู้และ (7) ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

คำสำคัญ: ชุมชนเป็นฐาน ความสนใจในอาชีพ ทักษะในอาชีพ อาชีพท้องถิ่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้

¹ปริญญาานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

²นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ e-mail: disayuit_b@hotmail.com. โทร 089-022-1416

³รองศาสตราจารย์ ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁴นักวิชาการอิสระ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การศึกษาที่ดีต้องพัฒนาผู้เรียนให้ครบถ้วน ทุกๆ ด้าน ทั้งด้านจริยศึกษา ด้านทัศนศึกษา และด้านพลศึกษา (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2554) นอกจากนี้ การจัดการศึกษาที่ดีควรประกอบไปด้วย หลักสูตรและเนื้อหาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการ และนำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพของผู้เรียนในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545) เพราะช่วยให้นักเรียนสามารถนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง แต่การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการศึกษาที่แปลกแยกจากสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม ไม่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในสังคม (พระราชรัตนมงคล, 2555) ทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ ซึ่งสาเหตุของปัญหาดังกล่าวเป็นผลเนื่องมาจากการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน มีลักษณะรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง (เยาวภา ประคองศิลป์, 2556) ก่อให้เกิดความด้อยประสิทธิภาพและไม่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน การจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการตามกรอบหลักสูตรและการประเมินผลที่กำหนดโดยส่วนกลาง การจัดรายวิชาไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และความต้องการของชุมชน และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน (คณะกรรมการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ, 2542) กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวจึงได้ดำเนินการส่งเสริมให้โรงเรียนจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอน ซึ่งกำหนดให้โรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้เอง รวมทั้ง

เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เริ่มตั้งแต่การใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เป็นต้นมาจวบจนปัจจุบัน อย่างไรก็ตามคณะกรรมการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการพบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน ไม่เกิดผลเท่าที่ควรเพราะมีปัญหาหลายประการเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร สอดคล้องกับชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2545) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของไทยยังไม่พัฒนาไปถึงไหน ซึ่งอุปสรรคของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามี 2 ประเด็นที่สำคัญ คือ ปัญหาการขาดความร่วมมือกันอย่างจริงจังในการปฏิบัติงานสร้างหลักสูตรของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ผลจากความไม่พร้อมด้านการพัฒนาหลักสูตรทำให้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนไม่เป็นตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสม นอกจากนี้พบว่า การพัฒนาหลักสูตรยังขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังรายงานผลการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์และงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของณัฐพงศ์ ฉลาดแย้ม (2551) ที่พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย สภาพการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสภาพปัญหาการจัดการหลักสูตรของโรงเรียนบ้านพะเนางวิทยา ที่ทางโรงเรียนไม่ได้พัฒนาหลักสูตรขึ้นเอง แต่ใช้วิธีการนำหลักสูตรของโรงเรียนอื่นมาปรับ และไม่มีหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ในขณะที่พบปัญหาว่านักเรียนที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประมาณร้อยละ 20 ไม่ได้เรียนต่อ และนักเรียนที่ไปเรียนต่ออีกประมาณร้อยละ 20 ต้องออกกลางคัน (เศรษฐพงศ์ ชาชุมพร, สัมภาษณ์,

16 พฤษภาคม 2553) และนักเรียนเหล่านี้ไม่มีความรู้ทางอาชีพใดๆ พอที่จะนำมาประกอบอาชีพเสริมการประกอบอาชีพหลักของพ่อแม่ คือการทำนา เนื่องจากทางโรงเรียนไม่ได้ส่งเสริมการเรียนการสอนทางด้านอาชีพให้แก่ักเรียน การที่โรงเรียนไม่มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับปัญหาของนักเรียน และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา จึงเป็นประเด็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของโรงเรียนที่ต้องนำมาแก้ไข เพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนตอบโจทย์การจัดการศึกษาที่สอดคล้องและเกื้อกูลต่อชีวิตของนักเรียน สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่น โดยแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างหนึ่งคือการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือที่เรียกว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอนหรือการเรียนที่ช่วยให้เยาวชนและผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการ จากชุมชน (Owens & Wang, 1996) การเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน จึงเป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้เสริมสร้างทักษะการทำงานตามสภาพแวดล้อมจริง (Beakley, Yoder & West, 2003) และมีประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านอื่นๆ เช่น มีผลบวกต่อการพัฒนาการรับรู้ในความสามารถของตนเอง การเจริญเติบโตทางด้านจิตวิญญาณ พัฒนาทางด้านคุณธรรม พัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเป็นผู้นำ และมีผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น (University of Pretoria, 2007) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐานให้ประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของผู้เรียนและชุมชน

จากความเป็นมาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการจัด

การเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านพะเนงวิทยา ยังไม่สอดคล้องกับปัญหาของผู้เรียนและชุมชน เพราะยังไม่มีหลักสูตรท้องถิ่นที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะในการทำงานในท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน ผู้วิจัยจึงสนใจนำแนวคิดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของนักเรียน และปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านพะเนงวิทยาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะในอาชีพที่เหมาะสมกับท้องถิ่น สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนไปใช้ประกอบอาชีพได้จริง ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความรัก ความภาคภูมิใจ และไม่ลืมรากเหง้าของตนเอง รวมทั้งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่นด้วย

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

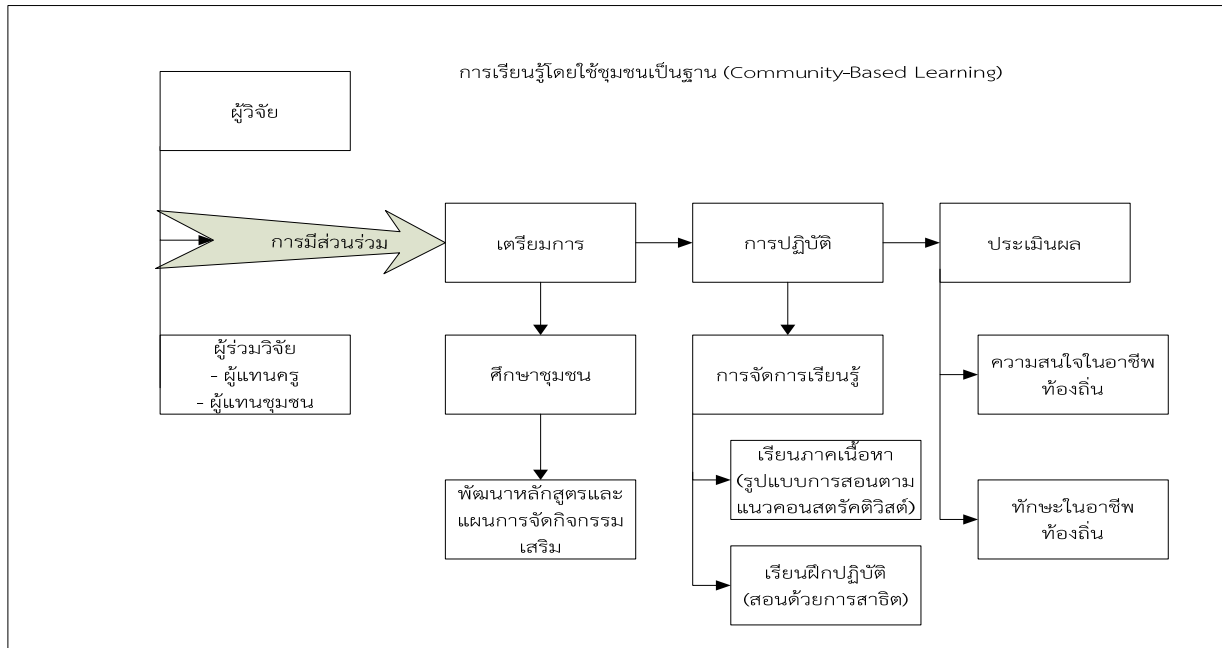
1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงความสนใจ และทักษะในอาชีพท้องถิ่นจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการใช้ชุมชนเป็นฐานซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การปฏิบัติการให้บริการ

โดยใช้ความรู้และทักษะที่ได้เรียนมา 3) การสะท้อน และ 4) การสาธิตและเฉลิมฉลอง (University of Pretoria, 2007) มาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Instruction) ตามแนวคิดของ แบลีย์ โยเดอร์ และเวสต์ (Beakley, Yoder & West, 2003) การเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐานใช้ทฤษฎีทางการเรียนรู้ ความรู้ทางประสาทวิทยาศาสตร์ และการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเป็นพื้นฐานการจัดการเรียนรู้ (Atelia, Amy, & Martin, 2009) โดยทฤษฎีที่อธิบายถึงความสำคัญของชุมชนหรือสังคมที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์คือ ทฤษฎีวิวัฒนาการเชิงสังคม (Social constructivism) ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวได้เน้นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่ทำให้มนุษย์เกิดความเข้าใจในสิ่งต่างๆ และความรู้ก็เกิดขึ้นจากความเข้าใจนั้น (McMahon, 1997, as cited in Kim, 2006) การเรียนรู้จึงเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการจัดสิ่งแวดล้อมที่คล้ายกับชีวิตจริง ฉะนั้น กล่าวได้ว่าเราสามารถให้ชุมชนช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ (Owens & Wang, 1996) รวมทั้งในเรื่องของการทำงาน เพราะการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้เสริมสร้างทักษะการทำงานตามสภาพแวดล้อมจริง (Beakley, Yoder & West, 2003) แต่ในการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะการทำงาน จำเป็นต้องคำนึงถึงหลักในการสอนทักษะการทำงาน เนื่องจากการพัฒนาทักษะมีลักษณะเป็นวงจร ซึ่งประกอบด้วย ความสนใจ ความรู้ความเข้าใจ การฝึกฝนทักษะ และการปรับเปลี่ยนทักษะ (วิลลาซีนี อโนมะศิริ และยรรยง อัมพวา, 2548) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงมีทั้งภาคเนื้อหา และเรียนฝึกปฏิบัติ ในส่วนของภาคเนื้อหา ได้เน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้เอง และเรียนรู้จากคนอื่น ๆ ตามรูปแบบการสอนของ ไดรเวอร์ และเบลล์ ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Driver & Bell, 1986) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีวิวัฒนาการเชิงสังคม ส่วนการเรียนฝึกปฏิบัตินั้น ใช้วิธีการสาธิต ซึ่งเป็นไปตามหลักการสอนทักษะที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติทันทีหลังจากการอธิบายหรือสาธิต (พรรณี ชูชัย, 2520) เพราะทักษะปฏิบัติจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะนั้นมากๆ (ส. วาสนา ประवालพฤษ์, 2537) และเพิ่มเติมทักษะและสร้างความสนใจในอาชีพด้วยการจัดกิจกรรมเสริม ซึ่งจะทำให้นักเรียนสนใจในสิ่งที่ได้เรียน และกระตือรือร้นมากขึ้น (ใจจริง บุญเรืองรอด, 2536) จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวผู้วิจัยจึงสร้างเป็นแนวคิดในการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเลือกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกบ้านพะนางและโรงเรียนบ้านพะนางวิทยา เป็นพื้นที่ในการวิจัยโดยมีเกณฑ์ในการเลือก ได้แก่ 1) เป็นพื้นที่ที่ชุมชน และโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี แต่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนน้อย 2) ผู้บริหารโรงเรียน และคณะครูยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย 3) ชุมชนมีความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา และ 4) นักเรียนที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วไม่ได้เรียนต่อ และไม่มีความรู้ด้านอาชีพเพียงพอที่จะนำไปประกอบอาชีพได้ ซึ่งจากการศึกษาพื้นที่พบว่า โรงเรียนบ้านพะนางวิทยา และหมู่บ้านพะนาง มีคุณลักษณะตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จึงได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ 3 กลุ่มใหญ่ในหมู่บ้านพะนาง และโรงเรียนบ้านพะนางวิทยาดังนี้ 1) กลุ่มบุคลากรในโรงเรียน ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการ

เรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และครูที่สอนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 5 คน 2) กลุ่มคนในชุมชน ประกอบไปด้วยผู้ปกครองนักเรียน โดยเป็นผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน 3) กลุ่มนักเรียน ประกอบด้วยผู้แทนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2553 ที่เข้าร่วมกระบวนการวิจัยในชั้นระดมพลังอย่างสร้างสรรค์ด้วยเทคนิค A-I-C 5 คนโดยเลือกจากหัวหน้าชั้นและคณะกรรมการชั้น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2554 ที่เข้าร่วมกระบวนการวิจัย 23 คน

2. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นลักษณะงานวิจัยที่เน้นการปฏิบัติจริงในชุมชน เพื่อแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งซึ่งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยสนใจร่วมกัน ซึ่งกระบวนการวิจัยประกอบด้วย 3 ระยะใหญ่ๆ ได้แก่

1) ระยะเวลาก่อนดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 2 ขั้นตอนคือการคัดเลือกชุมชน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 2) ระยะดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา ร่วมกับชุมชน พิจารณากำหนดปัญหา ออกแบบการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาข้อสรุป การนำเสนอผลการวิจัย และ 3) ระยะเวลาหลังดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยการวางแผนการดำเนินงานร่วมกับชุมชน การปฏิบัติตามแผนของโครงการ และการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน (สิริรัตน์ วิภาสศิลป์, 2548) และมีการดำเนินการเป็นวงรอบ ซึ่งในแต่ละวงรอบประกอบไปด้วยการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล

3. ขั้นตอนการวิจัย

3.1 ระยะเวลาก่อนดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1.1 การเลือกชุมชน

ผู้วิจัยได้ลงไปในพื้นที่ที่คาดว่าจะทำวิจัย เพื่อศึกษาข้อมูลด้านต่างๆ ของพื้นที่ ประกอบการตัดสินใจเลือกเป็นพื้นที่ทำวิจัย โดยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียนบ้านพะเนางวิทยา และหมู่บ้านพะเนางด้วยวิธีการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญที่ผู้วิจัยคิดว่าสามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายได้ เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ปกครองนักเรียน แกนนำผู้ประกอบอาชีพต่างๆ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยและประสานขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย และพบปะชี้แจงทำความเข้าใจกับคณะครูในโรงเรียน และได้เข้าร่วมประชุมในโอกาสที่ชาวบ้านทำการประชุมหมู่บ้าน

เพื่อทำแผนชุมชนประจำปี ณ ศาลาประชาคม หมู่บ้านพะเนาง เพื่อชี้แจงโครงการและขอความร่วมมือในการทำวิจัย

3.1.2 การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ร่วมวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่สมัครใจเข้าร่วมวิจัย เป็นเวลา 2 วัน โดยวันแรก มีวัตถุประสงค์ เพื่อจัดกิจกรรมเสริมสร้างความตระหนักในศักยภาพของตนเองให้แก่ผู้แทนฝ่ายต่างๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน และสร้างการยอมรับศักยภาพในการจัดการศึกษาของชุมชนให้แก่ผู้บริหารและผู้แทนครูในโรงเรียน มีผู้มาร่วมประชุม ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ผู้แทนครู จำนวน 3 คน ผู้แทนผู้ปกครองชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 คน ผู้แทนแกนนำผู้ประกอบอาชีพหรือปราชญ์ชาวบ้านในหมู่บ้าน จำนวน 3 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 13 คน ซึ่งมีกิจกรรมที่จัดขึ้นได้แก่ การเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยในชุมชนมาเป็นผู้อำนวยการความสะดวก และเชิญชวนให้กลุ่มเป้าหมายเห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน และเชิญตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาจากสถานศึกษาอื่นที่ประสบความสำเร็จในด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมาแบ่งปันประสบการณ์และให้ข้อคิดแก่ผู้เข้าประชุม ส่วนการจัดประชุมในวันที่สอง มีวัตถุประสงค์ เพื่อเตรียมตัวให้ผู้ร่วมวิจัยเข้าใจกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีกิจกรรมที่จัดคือ ผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย และได้นำเสนอ

ตัวอย่างการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมให้แก่ผู้เข้าประชุม การประชุมในวันที่สองมีผู้เข้าประชุมประกอบด้วยผู้ที่ผ่านการร่วมประชุมในวันที่ 1 มาแล้ว และอีกส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่สนใจเข้าร่วมประชุม รวมทั้งสิ้น 25 คน

3.2 ระยะดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 3 วงรอบ ในแต่ละวงรอบประกอบไปด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การสังเกต และการสะท้อนผล ดังต่อไปนี้

3.2.1 วงรอบที่ 1

การวางแผน (Planning: P)

1) จัดประชุมระดมพลังอย่างสร้างสรรค์ให้แก่ผู้ร่วมวิจัย เพื่อระดมความคิดในการวางแผนสร้างความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นให้นักเรียน โดยใช้เทคนิค A-I-C ผู้เข้าประชุมเป็นผู้ที่ผ่านการเตรียมความพร้อมมาแล้ว จำนวน 25 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพะเนางวิทยา จำนวน 1 คน ผู้แทนครูโรงเรียนบ้านพะเนางวิทยา จำนวน 4 คน ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 5 คน แกนนำผู้ประกอบการอาชีพหรือปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 5 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 คน และผู้วิจัย ในขั้นนี้ให้ผู้ร่วมวิจัยวิเคราะห์สภาพการณ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับสภาพการทำมาหากิน และสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในหมู่บ้านพะเนาง สร้างสภาพที่พึงปรารถนาจากจินตนาการ โดยผู้ร่วมวิจัยคิดถึงภาพอนาคตเกี่ยวกับการทำมาหากิน และความเป็นอยู่ที่พึงปรารถนา และเลือกอาชีพที่ต้องการนำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษา ซึ่งผู้ร่วมวิจัยได้เลือกอาชีพทอผ้าลายลูกแก้ว และการทำอุปกรณ์ทอผ้า เพราะเป็นอาชีพที่เด่นของหมู่บ้าน

และสร้างชื่อเสียงให้แก่หมู่บ้าน และคิดโครงการหรือกิจกรรมที่จะทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะด้านอาชีพทอผ้าลายลูกแก้ว และทำอุปกรณ์ทอผ้า โดยแบ่งกลุ่มระดมความคิด และจำแนกประเภทกิจกรรมและการจัดลำดับความสำคัญ

2) จัดประชุมปฏิบัติการเตรียมความพร้อม

ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนให้นักเรียนสร้างความรู้เอง เพื่อให้ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีผู้เข้าประชุมประกอบด้วยผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยที่เป็นผู้แทนครู จำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 1 คน

การปฏิบัติและสังเกต (Act & Observe: A & O)

ผู้ร่วมวิจัยและผู้วิจัยจำนวน 6 คน ร่วมกันสร้างหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวคิดการใช้แนวร่วมระหว่างชุมชนกับโรงเรียน โดยมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประสาน ได้หลักสูตรรายวิชาอาชีพทอผ้าลายลูกแก้ว และทำอุปกรณ์ทอผ้า เวลาเรียน 60 ชั่วโมง แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพะเนางวิทยาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 40 คน ทดลองสอนเฉพาะแผนการสอนภาคเนื้อหา และทดลองใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรกับนักเรียนชั้นดังกล่าว

การสะท้อนผล (Reflex: R)

ผู้ร่วมวิจัยและผู้วิจัยร่วมกันสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักสูตร และเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนไปใช้ รวบรวมข้อบกพร่องเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงในวงรอบต่อไป

3.2.2 วงรอบที่ 2

การวางแผน (Planning: P)

กิจกรรมที่ดำเนินการในขั้นนี้ ได้แก่ การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ แบบสอบถาม และแบบทดสอบ ได้แผนการจัดการเรียนรู้ แบบสอบถาม และแบบทดสอบพร้อมใช้ และจัดทำรายละเอียดโครงการที่จะดำเนินการในวงรอบนี้

การปฏิบัติและสังเกต (Act & Observe: A&O)

กิจกรรมที่ดำเนินการ ได้แก่ จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้ร่วมวิจัยที่เป็นผู้แทนครูเป็นผู้สอนภาคเนื้อหา ส่วนการสอนในแผนที่เป็นการศึกษาปฏิบัติ ผู้วิจัยที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านทำหน้าที่เป็นผู้สอน ผู้ร่วมวิจัยที่เป็นครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและดำเนินงานโครงการ 2 โครงการ ได้แก่ โครงการศึกษาดูงานเกี่ยวกับอาชีพทอผ้า และโครงการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการทำอุปกรณ์ทอผ้า

การสะท้อนผล (Reflex: R)

ผู้ร่วมวิจัยและผู้วิจัยร่วมกัน ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งพบว่า นักเรียนยังขาดทักษะการทอผ้าลายลูกแก้ว และการทำอุปกรณ์ทอผ้าบางเรื่อง และไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ครบทุกแผนการเรียนรู้ เนื่องจากโรงเรียนหยุดเรียนบ่อยครั้ง จึงได้นำปัญหาที่พบไปปรับปรุงแก้ไขในวงรอบต่อไป

3.2.3 วงรอบที่ 3

การวางแผน (Planning: P)

กิจกรรมที่จัดได้แก่ ประชุมวางแผน ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในวงรอบที่ 3 ด้วยการนำข้อบกพร่องและปัญหาที่พบในวงรอบที่ 2 มาแก้ไข และจัดทำรายละเอียดโครงการหรือกิจกรรมเพิ่มเติม 3 โครงการ ได้แก่ โครงการแปรรูปผ้าเป็นผลิตภัณฑ์

โครงการจัดหาแหล่งจำหน่ายผ้าและสินค้า และโครงการส่งเสริมสืบสานหัตถกรรมพื้นบ้านทอผ้าลายลูกแก้วสู่ลูกหลานบ้านเฮา

การปฏิบัติและสังเกต (Act & Observe: A&O) ในขั้นนี้จัดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่เหลือจากการดำเนินการในวงรอบที่ 2 และดำเนินงานโครงการตามที่ได้วางแผนไว้อีก 3 โครงการ

การสะท้อนผล (Reflex: R)

ขั้นนี้ผู้ร่วมวิจัยและผู้วิจัยได้ประเมินผล ความสนใจ และทักษะในอาชีพท้องถิ่น และประเมินผลการจัดโครงการ แล้วพบว่านักเรียนมีทักษะในอาชีพ และมีความสนใจในอาชีพที่เรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวม มี 2 ประเภท คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่ ความสนใจในอาชีพ และทักษะในอาชีพ (ความรู้ ความชำนาญ เจตคติ) ข้อมูลเชิงคุณภาพได้แก่ ทักษะการทำงาน ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ที่ทำการวิจัย ความคิดเห็น ความรู้สึก การแสดงออก และท่าทีของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รายละเอียดในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังต่อไปนี้

1. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่

- 1) แบบสอบถามความสนใจในอาชีพทอผ้าลายลูกแก้ว และแบบสอบถามความสนใจในอาชีพทำอุปกรณ์ทอผ้า มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ฉบับละ 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.93 และ 0.92 ตามลำดับ
- 2) แบบทดสอบความรู้ในอาชีพทอผ้าลายลูกแก้ว และแบบทดสอบความรู้ในอาชีพทำอุปกรณ์ทอผ้า มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ฉบับละ 20 ข้อ มีค่าความ

เชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.75 และ 0.78 ตามลำดับ 3) แบบสอบถามเจตคติต่ออาชีพทอผ้าลายลูกแก้ว และแบบสอบถามเจตคติต่ออาชีพทำอุปกรณ์ทอผ้า มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ฉบับละ 12 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.82 และ 0.79 ตามลำดับ 4) แบบสังเกตความชำนาญในการปฏิบัติงานทอผ้าลายลูกแก้ว และแบบสังเกตความชำนาญในการปฏิบัติงานทำอุปกรณ์ทอผ้า มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (คะแนนเต็ม 15 คะแนน) แบ่งเกณฑ์ประเมิน 3 ระดับ ได้แก่ ดี (12-15 คะแนน) พอใช้ (9-11 คะแนน) และ ปรับปรุง (ต่ำกว่า 9 คะแนน)

2. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกกับปราชญ์ชาวบ้าน และครูผู้สอนโดยมีแนวคำถามที่เตรียมไว้ ก่อนการสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับความสนใจของนักเรียนในการเรียน ทักษะในอาชีพที่นักเรียนปฏิบัติได้ดี ทักษะในอาชีพที่ควรปรับปรุง และแนวทางการปรับปรุง และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ซึ่งผู้ร่วมวิจัยและผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ไว้ดังนี้

1) เกณฑ์แปลผลคะแนนความสนใจในอาชีพ และเจตคติต่ออาชีพ

คะแนนเฉลี่ย แปลผล

1.00-1.80 ไม่สนใจมาก, มีเจตคติไม่ดีมาก

1.81-2.60 ไม่สนใจ, มีเจตคติไม่ดี

2.61-3.40 เฉยๆ

3.41-4.20 สนใจ, มีเจตคติที่ดี

4.21-5.00 สนใจมาก, มีเจตคติที่ดีมาก

กำหนดเกณฑ์มาตรฐานไว้ที่ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 คะแนน

2) เกณฑ์มาตรฐานคะแนนความรู้ในอาชีพ กำหนดไว้ที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 75

3) เกณฑ์แปลผลคะแนนความชำนาญในการปฏิบัติงาน

คะแนน ความหมาย

ต่ำกว่า 9 ขำนาญน้อย

9-11 ขำนาญปานกลาง

12-15 ขำนาญมาก

4) สรุปลักษณะความชำนาญในอาชีพ (รวมคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ และความชำนาญในการปฏิบัติงาน) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547)

ร้อยละ 0-49 หมายถึง ควรปรับปรุง

ร้อยละ 50-74 หมายถึง มีทักษะพอใช้

ร้อยละ 75-100 หมายถึง มีทักษะดี

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (สุภางค์ จันทวานิช, 2552) มีขั้นตอนดังนี้ 1) การใช้แนวคิดทฤษฎีและโดยใช้กระบวนการสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ โดยมีการกำหนดคำสำคัญให้ครอบคลุมประเด็นที่ทำการวิเคราะห์ 2) การตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้มั่นใจได้ในความเชื่อถือได้ของข้อมูล ข้อมูลมีความครบถ้วน ถ้าข้อมูลไม่ครบถ้วนมีการเก็บเพิ่มเติมโดยมีการเก็บข้อมูลตลอดระยะเวลาที่ทำวิจัย 3) การจัดบันทึกและการทำดัชนีข้อมูล 4) สร้างข้อสรุปชั่วคราว และกำจัดข้อมูล 5) การสร้างบทสรุป

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ร่วมกัน โดยจะพิจารณาว่าข้อมูลทั้ง 2 อย่าง สอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร แล้วจึงสรุปว่าข้อค้นพบจากการวิจัยคืออะไร ซึ่งการใช้ข้อมูลทั้ง 2 อย่างร่วมกันจะทำให้ข้อสรุปมีความชัดเจน และถูกต้องมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรตามจุดมุ่งหมายการวิจัยข้อ 1 เป็นหลักสูตรที่มาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ หลักสูตรอาชีพทอผ้าลายลูกแก้วและทำอุปกรณ์ทอผ้า จำนวน 60 ชั่วโมง แบ่งโครงสร้างเนื้อหาเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่เรียนทอผ้า และกลุ่มที่เรียนทำอุปกรณ์ทอผ้าแต่ละกลุ่มมี 8 หน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ (40 ชั่วโมง) มากกว่าการเรียนรู้เนื้อหา (20 ชั่วโมง) มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการสอนอาชีพให้แก่นักเรียน 2) เลือกอาชีพในชุมชนมาสร้างเป็นหลักสูตร 3) สร้างหลักสูตร 4) วิพากษ์หลักสูตร 5) ทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตร

2. ผลการเปลี่ยนแปลงความสนใจในอาชีพท้องถิ่นตามจุดมุ่งหมายการวิจัยข้อ 2

2.1 ความสนใจในอาชีพทอผ้าลายลูกแก้ว ผลการวิจัยพบว่า หลังเรียนนักเรียนที่เรียนทอผ้าลายลูกแก้วมีความสนใจในอาชีพทอผ้าลายลูกแก้วอยู่ในระดับสนใจมาก (\bar{x} = 4.27) ซึ่งมากกว่า

เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยความสนใจระหว่างก่อนเรียน (\bar{x} = 3.92) กับหลังเรียน พบว่าคะแนนเฉลี่ยความสนใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการทำให้นักเรียนสนใจ ได้แก่ 1) การได้รับประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จที่รับจากการเรียน 2) การมองเห็นคุณค่าของการทอผ้าลายลูกแก้ว 3) มีประสบการณ์ในการทอผ้ามาก่อน 4) อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีคนทอผ้า

2.2 ความสนใจในอาชีพทำอุปกรณ์ทอผ้า ผลการวิจัยพบว่า หลังเรียนนักเรียนที่เรียนทำอุปกรณ์ทอผ้ามีความสนใจในอาชีพทำอุปกรณ์ทอผ้าอยู่ในระดับสนใจ (\bar{x} = 4.09) ซึ่งเท่ากับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้และเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยความสนใจระหว่างก่อนเรียน (\bar{x} = 3.09) กับหลังเรียน พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลการเปลี่ยนแปลงทักษะในอาชีพท้องถิ่นตามจุดมุ่งหมายการวิจัยข้อ 2

ทักษะในอาชีพเป็นผลรวมของความรู้ ความชำนาญและเจตคติต่ออาชีพ โดยนักเรียนมีทักษะในอาชีพทอผ้าลายลูกแก้วแต่ละด้าน และทักษะโดยรวม ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 สรุปทักษะการทำงานในอาชีพทอผ้าลายลูกแก้ว

ด้านความรู้		ด้านความชำนาญ		ด้านเจตคติ		รวมเฉลี่ย	แปลผล
คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	(ร้อยละ)	
16.50	82.50	12.95	86.33	4.05	81.00	83.27	ทักษะการทำงานดี

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ทักษะการทำงานในอาชีพทอผ้าลายลูกแก้ว ด้านความรู้ ด้านความชำนาญ และด้านเจตคติ คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 81.00 – 86.33 และโดยรวม นักเรียนมีความชำนาญในอาชีพอยู่ในระดับทักษะการทำงานดี (คะแนนรวมคิดเป็นร้อยละ 83.27) โดย

มีปัจจัยที่ทำให้ให้นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติงานทอผ้า อยู่ในระดับดีนั้น ได้แก่ 1) การได้ฝึกปฏิบัติจริง 2) ผู้สอนที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านมีวิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนเข้าใจได้ดี และ 3) นักเรียนมีทักษะเดิมในเรื่องการทอผ้า ส่วนทักษะการทำงานในอาชีพทำอุปกรณ์ทอผ้าแต่ละด้าน และทักษะโดยรวม ปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 สรุปทักษะการทำงานในอาชีพทำอุปกรณ์ทอผ้า

ด้านความรู้		ด้านความชำนาญ		ด้านเจตคติ		รวมเฉลี่ย	แปลผล
คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	(ร้อยละ)	
15.27	76.35	12.08	80.53	4.06	81.20	79.36	ทักษะการทำงานดี

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ทักษะการทำงานในอาชีพทำอุปกรณ์ทอผ้า ด้านความรู้ ด้านความชำนาญ และด้านเจตคติ คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 76.35 – 81.20 และโดยรวม นักเรียนมีความชำนาญในอาชีพอยู่ในระดับทักษะการทำงานดี (คะแนนรวมคิดเป็นร้อยละ 79.36) โดยมีปัจจัยที่ทำให้ให้นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติงานทำอุปกรณ์ทอผ้าอยู่ในระดับดีนั้นเกิดจาก 1) การได้ฝึกปฏิบัติจริง 2) ผู้สอนที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านมีอัธยาศัยดี ใจดี มีความเป็นกันเองกับนักเรียน และ 3) นักเรียนมีทักษะเดิมในการทำงานไม่

จากการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาศักยภาพของชุมชน 2) กระตุ้นบุคคลในชุมชนและบุคลากรในโรงเรียนตระหนักและมีพลังอำนาจในการจัดการศึกษา ร่วมกัน 3) ศึกษาความต้องการพัฒนาด้านอาชีพในท้องถิ่นของนักเรียน 4) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 5) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง 6) จัดโครงการเสริมการเรียนรู้ และ 7) ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

4. ผลการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายการวิจัยข้อ 3

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ผลการพัฒนาหลักสูตรได้หลักสูตร อาชีพทอผ้าลายลูกแก้วและทำอุปกรณ์ทอผ้า ซึ่งเป็นหลักสูตรสำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีสาระสำคัญดังนี้ 1) หลักการและจุดหมายของหลักสูตรมีสาระสำคัญ คือ เป็นการเรียนการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ดีในการทำงานอาชีพท้องถิ่นซึ่งเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพได้จริง โดยนำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 7 ที่ระบุให้การจัดการศึกษาต้องปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) 2) เนื้อหาสาระของหลักสูตร คือ การทอผ้าลายลูกแก้ว และการทำอุปกรณ์ทอผ้า ซึ่งเป็นสาระท้องถิ่นที่ผู้ร่วมวิจัยต้องการนำมาสร้างหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดให้แก่แก่นักเรียนซึ่งเป็นลูกหลานของคนในหมู่บ้าน โดยผู้ร่วมวิจัยมีความเห็นร่วมกันว่า การทอผ้าลายลูกแก้วเป็น ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่นที่สุดของหมู่บ้านพะเนง สร้างชื่อเสียงให้แก่หมู่บ้าน และสามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพเสริมจากการทำไร่ทำนา ฉะนั้นจึงต้องการให้นักเรียนได้ช่วยกันรักษาและสืบทอดมรดกทาง ภูมิปัญญาด้านนี้ไว้ต่อไป ส่วน

การทำอุปกรณ์ทอผ้า นั้น เป็นเนื้อหาที่ผู้ร่วมวิจัยได้เพิ่มเติมเข้ามา เพื่อเป็นการส่งเสริมการทอผ้าลายลูกแก้วอีกทางหนึ่ง 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ กิจกรรมการเรียนรู้ภาคเนื้อหา รูปแบบการจัดกิจกรรมยึดรูปแบบการจัดกิจกรรมตามทฤษฎีการสอนให้นักเรียนสร้างความรู้เอง (Constructivism) ตามรูปแบบของ ไดรเวอร์ และเบลล์ (Driver & Bell, 1986) เพราะเป็นรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎี Social constructivism ที่เน้นว่าความรู้ที่ใช้ได้จริงอยู่ท่ามกลางความสัมพันธ์ระหว่างผู้ฝึกหัด การฝึกฝน และองค์กรทางสังคมและเศรษฐกิจ การเมืองของชุมชนที่ฝึก การเรียนจึงต้องเกี่ยวพันกันระหว่างความรู้และการฝึก (McMahon, 1997, as cited in Kim, 2006) และกิจกรรมการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ เน้นการสอนด้วยวิธีการสาธิตเป็นหลัก แล้วให้นักเรียนฝึกปฏิบัติงานจริง ซึ่งวิธีการสอนแบบสาธิตเป็นวิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนเกิดทักษะได้ดี 4) การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรรายวิชานี้ เป็นลักษณะของการประเมินผลตามสภาพจริง โดยมีอัตราส่วนคะแนน การฝึกปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 50 ของคะแนนทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการวัดและประเมินในยุคปัจจุบัน และยังสอดคล้องกับข้อเสนอจากการประชุมสัมมนาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับหลักสูตรที่พึงประสงค์ในประเด็นเกี่ยวกับการวัดและประเมิน ซึ่งพอสรุปได้ว่า การวัดและประเมินการเรียนการสอนควรเน้นการฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น (กรมวิชาการ, 2539)

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า หลังเรียน นักเรียนที่เรียนทอผ้าลายลูกแก้วมีความสนใจในอาชีพทอผ้าลายลูกแก้วอยู่ในระดับสนใจมาก (\bar{x} = 4.27) ซึ่งมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และเมื่อ

เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสนใจระหว่างก่อนเรียน (\bar{x} = 3.92) กับหลังเรียน พบว่าคะแนนเฉลี่ยความสนใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และจากผลการวิจัยที่พบว่า หลังเรียน นักเรียนที่เรียนทำอุปกรณ์ทอผ้ามีความสนใจในอาชีพทำอุปกรณ์ทอผ้าอยู่ในระดับสนใจ (\bar{x} = 4.09) และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสนใจระหว่างก่อนเรียน (\bar{x} = 3.09) กับหลังเรียน พบว่าคะแนนเฉลี่ยความสนใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระดับความสนใจในอาชีพทอผ้าลายลูกแก้ว และอาชีพทำอุปกรณ์ทอผ้าของนักเรียน ทั้งนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงช่วยเสริมสร้างความสนใจในการเรียน เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนานโดยผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย และสื่อที่เร้าความสนใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

3. จากการวิจัยที่พบว่า นักเรียนมีคะแนนรวมเฉลี่ยทักษะในอาชีพทอผ้าลายลูกแก้ว เท่ากับ 83.27 เมื่อเทียบกับเกณฑ์พบว่ามีทักษะอยู่ในระดับดี และจากผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนมีคะแนนรวมเฉลี่ยทักษะในอาชีพทำอุปกรณ์ทอผ้า เท่ากับ 79.36 เมื่อเทียบกับเกณฑ์พบว่ามีทักษะอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นการฝึกปฏิบัติ โดยนักเรียนได้ฝึกทอผ้าลายลูกแก้ว และฝึกทำอุปกรณ์ทอผ้า 40 ชั่วโมง ซึ่งมากกว่าเวลาที่ใช้เรียนรู้ภาคเนื้อหา (20 ชั่วโมง) การเรียนที่เน้นฝึกปฏิบัติมากๆ ก็ย่อมทำให้นักเรียนมีความชำนาญในการปฏิบัติงานดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ นวลจิตต์ เขาวงกตพิงค์ (2534) และ ส. วาสนา ประवालพฤษ์ (2537) ที่เห็นว่า ความสามารถในการเรียนรู้ทักษะ

ปฏิบัติของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะนั้นมากๆ

4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้ 7 ขั้นตอน ซึ่งมีที่มาจากแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นแนวคิดหลัก โดยผู้วิจัยพบว่า การที่จะจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ นักเรียนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานได้นั้น จะต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การเตรียมการ ปฏิบัติการ และประเมินผล (University of Pretoria, 2007) การเตรียมการนั้น เพื่อให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งขั้นตอนนี้ สอดคล้องกับหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (นภดล เจนอักษร, 2554) เพื่อคัดเลือกชุมชนเป็นพื้นที่ในการวิจัย เรียกว่า **ขั้นการศึกษาศักยภาพชุมชน**

ขั้นที่สองเป็นการกระตุ้นบุคลากรในชุมชนและโรงเรียนให้เกิดความตระหนักและเสริมสร้างพลังอำนาจ ขั้นนี้เกิดขึ้นเพื่อให้ความมั่นใจได้ว่าชุมชนจะให้ความร่วมมือจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีกลไกในการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ ซึ่งวิธีการอย่างหนึ่งที่นักวิชาการที่ทำการวิจัยกับชุมชนได้นำมาใช้คือ การพัฒนาการมีส่วนร่วม หรือการเสริมสร้างพลังให้กับคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงปัญหาและความจำเป็นที่ชุมชนจะต้องแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ด้วยตนเอง

การเตรียมการใน**ขั้นที่สามคือ ศึกษาถึงความต้องการในการพัฒนาด้านอาชีพของนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง** เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของ

นักเรียน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดประชุมผู้ร่วมวิจัยซึ่งเป็นผู้แทนคนในชุมชน และผู้แทนบุคลากรในโรงเรียนโดยใช้กระบวนการ A-I-C

เมื่อเลือกอาชีพที่ต้องการนำมาถ่ายทอดให้นักเรียนได้แล้วผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันสร้างหลักสูตรอาชีพนั้นขึ้นมา เพราะ ถ้าหากไม่มีหลักสูตรก็เท่ากับไม่มีแผนงานที่ชัดเจนในการดำเนินงาน การพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน (Beakley, Yoder & West, 2003) โดยดัดแปลงแนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรจากการใช้แนวร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (สำลี ทองธวิ, 2543) ชั้นนี้นับเป็น**ขั้นที่สี่ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น**

ขั้นที่ห้า คือ การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้ร่วมวิจัยนำหลักสูตรไปจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีความสนใจและทักษะในอาชีพที่ทุกคนได้ร่วมกันสร้างขึ้น

ขั้นตอนที่หก คือ จัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในหลักสูตร เหตุที่ต้องจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเนื่องมาจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเสริมความรู้และประสบการณ์ให้แก่นักเรียน (อัจฉรา ประไพตระกูล และยุพิน พิพิธกุล, 2533) เพื่อเป็นการกระตุ้นให้การเรียนการสอนในห้องเรียนได้รับผลดี

ขั้นสุดท้ายเป็นการประเมินผล คือ**ขั้นตอนที่เจ็ด ประเมินผลการเรียนรู้** ขั้นนี้ผู้ร่วมวิจัยได้ประเมินว่านักเรียนมีความสนใจ และทักษะในอาชีพตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเพียงใด โดยยึดหลักการประเมินตามสภาพจริง เน้นการประเมินผลงานของนักเรียน และประเมินทักษะปฏิบัติในอัตราส่วนที่มากกว่าการประเมินความรู้ความเข้าใจ

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชาทอผ้าลายลูกแก้ว และทำอุปกรณ์ทอผ้ามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความสนใจและทักษะในอาชีพในท้องถิ่นของนักเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในท้องถิ่นได้จริง เพราะเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นดั่งนั้น กระทรวงศึกษาธิการหรือผู้เกี่ยวข้องควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยในปัจจุบัน เช่น ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่ครู ผู้บริหาร คนในชุมชน บิดามารดา ผู้ปกครอง นักเรียน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกฝ่ายได้เข้าใจว่า จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาปัจจุบันมุ่งจัดการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพตามหลักความพอดี พอเพียง ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นดั่งเช่นหลักสูตรที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

2. จากการวิจัยที่พบว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ประสาน และทำงานร่วมกับผู้ร่วมวิจัย ซึ่งเป็นแนวคิดที่ดัดแปลงมาจากแนวความคิดใช้แนวร่วมระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของผู้แทนครูและผู้แทนคนในชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรนำแนวคิดนี้ไปใช้ในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ โดยควร

เชิญนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรเข้ามาร่วมกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน เพื่อให้ครูในโรงเรียนมีความมั่นใจในการพัฒนาหลักสูตร และมีความเชื่อมั่นในหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2539). รายงานการวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- คณะกรรมการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ. (2542). รายงานการปฏิรูปการบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: เซเว่นพริ้นท์กรุ๊ป.
- ใจจริง บุญเรืองรอด. (2536). กิจกรรมร่วมหลักสูตร. กรุงเทพฯ: คณะวิชาครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2545). การพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, สาขาหลักสูตรและการสอน.
- ณัฐพงศ์ ฉลาดแย้ม. (2551). รายงานรายวิชา 219822 เรื่อง การสังเคราะห์งานวิจัยการ

มีส่วนร่วมของชุมชนในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา: การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.

ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- นภดล เจนอักษร. (2554). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและชุมชน. ในเอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นวลจิตต์ เขาวงกตพิงศ์. (2534). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติสำหรับวิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, สาขาหลักสูตรและการสอน.
- พรณี ชูทัย. (2520). สารัตถทางจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระราชรัตนมงคล (มนตรี อภมนติโก). (2555). ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ผลพัฒนการพิมพ์.
- เยาวภา ประคองศิลป์. (2556). ความจำเป็นของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด และ โรงเรียน. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2556 จาก <http://edoffice.kku.ac.th/research/files/107834-17-2-yaowapa.doc>
- วิลาสินี โอนมะศิริ และยรรยง อัมพวา. (2548).

- การศึกษาวิจัยโครงการทักษะการทำงาน และปัจจัยเงื่อนไขในการพัฒนาทักษะการทำงานของแรงงานภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น: การศึกษาในกลุ่มประชาคมภาคเหนือตอนบน. *วารสารนักบริหาร*, 25(4), 97-102.
- เศรษฐพงศ์ ชาชุมพร. ครูหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนบ้านพะแนงวิทยา. (16 พฤษภาคม 2553). สัมภาษณ์.
- ส. วาสนา ประवालพุกษ์. (2537). การวัดผลจากการปฏิบัติจริง. *วารสารวัดผลการศึกษา*, 6(47), 36-42.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบที่เน้นการปฏิบัติ*. สืบค้นเมื่อ 14 พฤษภาคม 2556 จาก <http://www.donbomsc.com/school/download.php?doc>
- สำลี ทองธวิ. (2543). *หลักและแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กรณีศึกษา วิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2554). *ประมวลพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). *ชุดฝึกอบรมผู้นำชุมชน: ประมวลสาระ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). *มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547*. ม.ป.พ.
- สิริรัตน์ วิภาสศิลป์. (2548). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยและสถิติประยุกต์ทางนิเทศศาสตร์*. นนทบุรี: สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา ประไพตระกูล และยุพิน พิพิธกุล. (2533). หน่วยที่ 10 การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Atelia, M., Amy, C., & Martin, J. (2009). *Community based learning engaging students for success and citizenship*. Retrieved May 22, 2012 from <http://www.CommunitySchool.org/CCSDocuments/CBLFinal.pdf>
- Beakley, B. A., Yoder, S. L. & West, L. L. (2003). *Community-based instruction: A guidebook for teachers*. VA: Council for Exceptional Children.
- Driver, R., & Bell, B. (1986). Students thinking

and the learning of science: A
constructivist view. *School Science
Review*, 67(240), 443-456.

Kim, B. (2006). *Social constructivism*.

Retrieved April 26, 2013 from

<http://epltt.coe.uga.edu/>

[index.php?title=Social_Constructivism](http://epltt.coe.uga.edu/index.php?title=Social_Constructivism)

University of Pretoria. (2007). *Introduction to
community-based learning*.

[Brochure]. Retrieved April 26, 2013

from <http://en.wikiversity.org/>

[wiki/introduction_to_Community-](http://en.wikiversity.org/wiki/introduction_to_Community-Based_learning)

[Based learning](http://en.wikiversity.org/wiki/introduction_to_Community-Based_learning)

Owens, T. R. & Wang, C. (1996).

Community-based learning:

A foundation for meaningful

education reform. Retrieved April

25, 2013 from [www. nwrel.org/](http://www.nwrel.org/scpd/sirs/10/t008.html)

[scpd/sirs/10/t008.html](http://www.nwrel.org/scpd/sirs/10/t008.html)